

השיעור הגדול בעולם

כיתות א'-ג'

שנת הלימודים תשפ"ב

19 דצמבר 2021 – 28 ינואר 2022

יחידת ההוראה לכיתות א' – ג' תתמקד ביעד 15 – חיים על פני האדמה המבטיחים הגנה על מערכות אקולוגיות ביבשה, שחזרון וקידום שימוש בר קיימה בהן.

שמירה על מארג החיים על פני האדמה ועל המערכות האקולוגיות הוא בעל השפעה רבה על החיים ומימוש הזכויות של ילדים ובני נוער על פי האמנה לזכויות הילד/ה. מימוש כל הזכויות מושפע מתהליכים סביבתיים ובהן לדוגמה: הזכות לחיים (סעיף 6), הזכות להשתתפות פעילה בתהליכי קידום קיימות (סעיפים 12 ו-13), הזכות לבריאות (סעיף 24), הזכות לחינוך והתפתחות (סעיפים 28 ו-29).

היחידה שמה דגש על **ערך הפליאה**¹ מתוך הכרה בחשיבותו לטיפוח עמדות פרו-סביבתיות. נשאל איפה מהי פליאה? הפליאה היא חוויה, ולרוב גם חוויה בלתי מילולית לכן לא ניתן להסבירה באמצעים מילוליים. פליאה יש לגלותה באמצעות התנסות בסביבה עצמה. הפליאה חשובה מאוד למעשה החינוכי היות והזיקה והאכפתיות, שאנו מנסים ליצור ולעורר במעשה החינוכי, ושיובילו בסופו של דבר לאחראיות – אפשר למצוא את שורשיהם בחוויית הפליאה. בעידן של משבר סביבתי, רוב האנשים חושבים אך ורק על מה שאנחנו, בני האדם, עושים לטבע וזו מהווה נקודת המוצא להתמודדות עם הנושא. אך בזה הם מדלגים על שלב חיוני מקדים. כי מה שאנחנו מרשים לעצמנו לעשות לטבע הוא פונקציה, הוא פועל יוצא של מה שאנחנו נותנים לטבע לעשות לנו, לחולל בנו. אם הטבע לא עושה לנו דבר, אינו מעורר בנו משהו, אז מדוע שלא נהרוס אותו? או לפחות, ניישב ונבנה בלי גבולות? בספרה, 'תחושת הפליאה', כותבת רייצ'ל קרסון על חשיבות הפליאה עבור ילדים, בהקשר של יחסי הורים-ילדים. לרוב, כשמבוגרים חושבים על טבע בהקשר חינוכי, הם חושבים על העברת ידע והוראת נושאים ועובדות. אך כפי שקרסון כותבת: "זה לא כל-כך חשוב לדעת, חשוב להרגיש". כבודו של הידע במקומו מונח, והוא יגיע יחד עם התגברות השאיפה אליו, כתוצאה של פיתוח היחס הרגשי והערכי. קרסון מדגישה שאכן ילדים זקוקים לעזרת מבוגרים על-מנת לפתח ולשמר תחושת פליאה זו. אך לרוב, גם המבוגרים זקוקים לילדים על-מנת לגלות תחושה זו מחדש, להעריכה וביחד לשאול: "מה אם מעולם לא ראיתי מראה זה קודם? מה אם ידעתי שמעולם לא אראה זאת שוב?". דברים אלה מהווים חיזוק לצורך ביציאה אל הטבע ובחיבור אליו באמצעות פליאה ממנו.

¹ [מקום למחשבה: מקראה להגות סביבתית](#); עורך ג'רמי בנשטיין; מרכז השל; 2000

מטרות התוכנית

1. התלמידים יתנסו בלמידה על הסביבה בסביבה עצמה תוך שימוש בחושים באופן ישיר.
2. רגש הפליאה ותחושת הסקרנות יהוו גורם מניע לטיפוח ביופיליה בקרב התלמידים.
3. התלמידים יכירו את המושגים זכות ואחריות ביחס לסביבה ולזכויות ילדים להנות מצדק סביבתי.

שיעור 1 – סיור פתיחה בסביבה הקרובה

יעדים חינוכיים:

גירוי ראשוני ללמידה.

טיפול פליאה ובעקבותיה סקרנות

עבודת צוות תוך שיתוף פעולה בין חברי הקבוצה.

יעדים לימודיים:

תצפית ככלי הוראה-למידה להתבוננות מעמיקה בסביבה.

הקניית כלים ואסטרטגיות להתבוננות רחבה ולהתבוננות ממוקדת.

ציוד:

כרטיס משימה (כמספר הקבוצות), לוח כתיבה, דפים, כלי כתיבה, מצלמה, זכוכית מגדלת, משקפת/חלון/חור מנעול (שהוכנו בכיתה טרם היציאה לסיור).

לוח זמנים:

90 דקות.

המקום:

סביבה טבעית בבית הספר או בקרבתו (גינה; חצר אקולוגית; שדה בור; חורשה; גבעה וכו).

פעילות הכנה בכיתה:

המורה מציגה בפני התלמידים כי היום אנו יוצאים לסיור תצפית בסביבה הקרובה.

לשם הגדרת המונח תצפית (מצורף קובץ מצגת מלווה), המורה תשאל **מהי תצפית?**

תצפית היא התבוננות בדברים בתשומת לב כפי שהם מתרחשים במציאות.

מדוע עורכים תצפית?

באמצעות התצפית אפשר לחקור ולאסוף מידע.

על מה ניתן לצפות?

ניתן לצפות על עצמים בשמים, על גדילה והתפתחות של צמחים, על התנהגות של בעלי חיים, על הסביבה ועל תהליכים המתרחשים בה.

כיצד עורכים תצפית?

מתעדים בדייקנות את כל אשר רואים בעיניים או בעזרת מכשירים שונים.

אילו מכשירים או מכירים שיכולים לשמש אותנו לביצוע תצפית?

זכוכית מגדלת, משקפת, טלסקופ, מיקרוסקופ וכו'

אילו תכונות נדרשות מתצפיתן טוב?

התמדה; סבלנות; אובייקטיביות (היכולת לצפות מבלי להתערב בנעשה); יכולת הבחנה בשונה; ידע מוקדם; התמקדות; אבחנה בין עיקר לטפל;

לכל תצפית מטרה.

היום נצא לערוך תצפית ולשם כך נערוך סדנה קצרה בה נכין חלון / פתח של מנעול / משקפת.

1. ניתן לבחור באחד האמצעים המוצעים:

א. **חלון:** הכנה של חלון משמינית בריסטול. יש להחזיק את שמינית הבריסטל לאורך. בעזרת סכין חיתוך, המורה תחרוץ חריצים בצורת האות I באנגלית. לאחר החיתוך, התלמיד יקפל את הלשוניות שהתקבלו לצדדים.

ב. **פתח מנעול:** מצורף קובץ תמונה של פתח מנעול. התלמידים מתבקשים לגזור את חור המנעול.

ג. **משקפת:** לשם כך כל תלמיד יביא 2 גלילי נייר טואלט ריקים. נדביק את גלילי הנייר טואלט זה לצד זה ליצירת משקפת. ניצור חור בחלק בעליון הצדדי של כל גליל. נשחיל חוט מתנה ונקשור את הקצוות.

מדוע לדעתכם הכנו את הכלי הזה?

כל אחד מהכלים האלה יסייעו לנו למקד את ההתבוננות שלנו בסביבה.

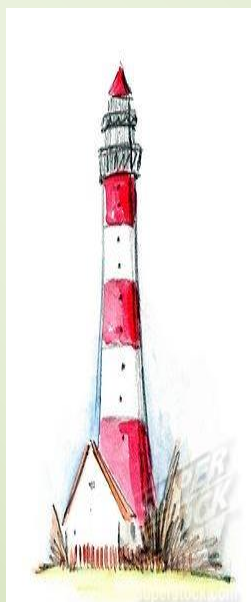
2. המורה תחלק את הכיתה לקבוצות הטרוגניות.

המורה תיתן [הנחיות להתנהלות בפעילות לימודית חוץ כיתתית](#)².

3. המורה תקריא את טקסט המגדלור ותסביר את המשימה.

כל קבוצה תקבל את כרטיס המשימה המצורף:

² הנחיות להתנהלות בפעילות לימודית חוץ כיתתית - חוזר מנכ"ל, משרד החינוך
<https://apps.education.gov.il/Mankal/Horaa.aspx?siduri=244>

המגדלור של הסביבה הקרובה / חגית ענתר*
אומרים כי הסביבה הקרובה מלאת חיים,
וכבר שנים היא מחפשת את מגדלור הסיפורים.
המגדלור יכול להיות כל אחת ואחד,
בתנאי שיהיו מוכנים להאיר עליה באור מיוחד.
זה האור המתחיל במעגל רחב,
שהולך לאט, לאט ונהיה צר.
זה האור המתרכז בצמחים או בבעלי חיים,
ומתאר אותם לפרטי פרטים.
זה אור המגדלור שיספר סיפורים
על סביבה רוחשת חיים.
ולא ייתן לאף אחת או אחד בשכונה
לפגוע או להרוס לנו את הסביבה הקרובה.

מהיום אתם מגדלור הסיפורים של הסביבה הקרובה.

לרשותכם 45 דקות.

- א. העזרו באמצעי ההתבוננות שהכנתם וסרקו את השטח, כמו מגדלור.**
- ב. התבוננו והתמקדו בדבר הראשון שראיתם בסביבה.**
- ג. אספו עליו כמה שיותר מידע מהסביבה: צלמו, תארו, שרטטו, ציירו... אל תיקחו!!!**
- ד. הקפידו לשמור על לוח זמנים.**

* דף הפעילות הוכן על ידי חגית ענתר, מדריכת קיימות במחוז ירושלים

4. סיכום התצפית: התלמידים יציגו תופעות שנצפו בסביבה הקרובה וינמקו מדוע תופעות אלה קלטו את תשומת ליבם.

5. דיון עם התלמידים –

- א. איך הרגשתם בזמן היציאה לסיור ולתצפית?
- ב. מה למדתם על הסביבה בזמן התצפית – משהו שלא ידעתי קודם? משהו שעורר אצלי עניין וסקרנות? משהו שלא אהבתי לראות?
- ג. המורה תציין כי לכל אדם – צעיר ומבוגר – יש זכויות המושפעות מהסביבה שבה הוא חי. המורה תקריא לתלמידים את הגדרת הזכות (הגדרה מצורפת במילון המושגים), ותברר עם התלמידים אילו זכויות יש להם לדעתם.

למורה – ניתן להציג בפני התלמידים את [פנקס הזכויות](#) בקישור המצורף, המציג את זכויות בסיסיות של ילדים בשפה ידידותית וממוקדת.

ד. לאחר שקראנו את פנקס הזכויות, אילו זכויות שלכם כילדים מושפעות לדעתכם מהסביבה בה אתם חיים? (לדוגמה – זכות להנות משהייה בסביבה הטבעית, זכות לבריאות. זכות למשחק הנאה ופנאי בסביבה הטבעית).

ה. לסיכום השיעור, שאלות לרפלקציה: מה למדתי במפגש? משהו שאהבתי בפעילות..., במהלך הפעילות הרגשתי ש.... גיליתי על עצמי ש..... זכותי ל... הסבה לי....

סיכום על ידי המורה: היום הכרנו את התצפית ככלי מחקר המאפשר לנו לאסוף מידע על הסביבה הקרובה. התבוננו באופן ממוקד בסביבה וזיהינו מגוון תופעות שמשכו את תשומת ליבנו. גילינו כי יש לנו הזכות להנות מסביבה טבעית ומרווחה נפשית הנלווית אליה.

שיעור 2 – שואלים שאלות על תופעות בסביבה

יעדים חינוכיים:

פיתוח סקרנות לגירוי להמשך למידה.
ביטוי לסקרנות ועניין טבעי של התלמיד.
פיתוח חשיבה יצירתית.

יעדים לימודיים:

הוראה מפורשת של המיומנות שאילת שאלות.

ציוד:

קובייה גדולה ועל כל פאה שלה מילת שאלה: מה? מי? מדוע? איך? כיצד? למה?
כרטיס משימה (כמספר הקבוצות), לוח כתיבה, דפים, כלי כתיבה, זכוכית מגדלת,
משקפת/חלון/חור מנעול (שהוכנו בכיתה בשיעור קודם).

לוח זמנים:

45 דקות.

המקום:

סביבה טבעית בבית הספר או בקרבתו (גינה; חצר אקולוגית; שדה בור; חורשה; גבעה וכו').

מהלך הפעילות:

1. מומלץ לקיים דיון קצר בכיתה טרם היציאה לסביבה:

מדוע חשוב לשאול שאלות?

שאלות מעוררות סקרנות; הזדמנות להבעת עניין אישי בנושא; שאילת שאלות מעודדות למידה עצמית; שאלות הן בסיס החקר המדעי.

מתי שואלים שאלות?

מיומנות שאילת שאלות היא תשתית לבנייה של מיומנויות נוספות ולהעמקה בידע תוכן כלשהו. שואלים שאלות כאשר מתעוררת דילמה, יש צורך בהסבר, כאשר יש סתירה בין ידע קיים לידע חדש.

כיצד שואלים שאלה?

כדי לנסח שאלה טובה עלינו לברר עם עצמינו מה הנושא או העניין שעליו אנו שואלים? ומה המטרה שלנו בשאלה? בהתאם לבחור מילת שאלת.

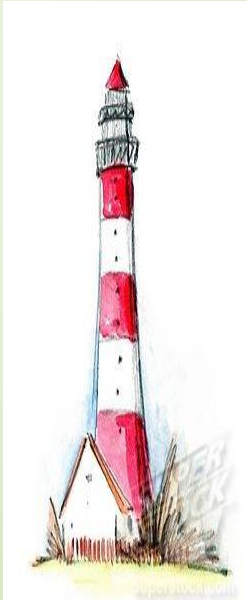
אילו מילות שאלה אנו מכירים?

מה? מי? מדוע? למה? איך? כיצד? באיזה אופן? מתי? איפה?

2. המורה תיתן תזכורת להנחיות להתנהלות בפעילות לימודית חוץ כיתתית.

המורה תקריא את טקסט המגדלור ותסביר את המשימה.

כל קבוצה תקבל את כרטיס המשימה המצורף:

המגדלור של הסביבה הקרובה / חגית ענתר*

תלמידים יקרים,
נבחרתם לספר את סיפורה של הסביבה,
לשם כך בחרתם בתופעה אותה צפיתם בסביבתה.
היעזרו בקוביית השאלה,
נסחו שתי שאלות שמעוררות בכם עניין וסקרנות.

בכדי שתוכלו למלא את תפקיד מגדלור הסיפורים של הסביבה,
היעזרו בהנחיות הבאות:

לרשותכם 15 דקות, נצלו ביעילות את הזמן העומד לרשותכם:

- א. העזרו באמצעי ההתבוננות שהכנתם וסרקו את השטח, כמו מגדלור.
- ב. התבוננו והתמקדו בדבר הראשון שראיתם בסביבה.
- ג. הטילו את קוביית השאלות.
- ד. נסחו שאלה בעזרת מילת השאלה, על דבר שמסקרן אתכם בסביבה.
- ה. שוב הטילו את קוביית השאלות.
- ו. נסחו שאלה נוספת, בעזרת מילת השאלה, על דבר שמסקרן אתכם בסביבה.

* דף הפעילות הוכן על ידי חגית ענתר, מדריכת קיימות במחוז ירושלים

3. משחק השאלות:

- המורה מחלקת את הכיתה לשתי קבוצות זהות בגודלן.
המורה תבקש מקבוצה אחת להסתדר במעגל קטן עם הפנים כלפי חוץ המעגל.
המורה תבקש מקבוצה שתיים להסתדר במעגל גדול סביב המעגל הפנימי, עם הפנים כלפי פנים המעגל.
המורה תטיל את קוביית השאלות. כל זוג תלמידים מתבקשים לנסח שאלה בעזרת מילת השאלה שהורתה הקובייה.
המורה תבקש מ- 2-3 זוגות תלמידים לשתף בשאלה שאלו.
ניתן לחזור על הפעולה מספר פעמים לשיקול דעת המורה.

אפשרות נוספת:

- המורה תבקש מ- 2-3 זוגות תלמידים לשתף בשאלה שאלו והתלמידים ישערו מהי התופעה שלגביה נשאלה השאלה.
ניתן לחזור על הפעולה מספר פעמים לשיקול דעת המורה.

ניתן לבקש מהמעגל הפנימי לנוע צעד ימינה, כדי להחליף את בני הזוג או להישאר במקום עם אותם בני זוג.

4. זכותי ואחריותי:

- א. בשיעור הקודם הכרנו את פנקס הזכויות שבו תוארו זכויות ואחריות של ילדים. בפעילות זו ננסה להגדיר זכויות ואחריות שלנו ביחס לסביבה הטבעית.
- ב. המורה מציגה היגדים שונים הקשורים בשהות בסביבה הטבעית. ראו היגדים מצורפים בהמשך.
- ג. התלמידים מתבקשים להציג את זכותם / אחריותם בהקשר להיגד. ניתן לחזור על הפעולה מספר פעמים לשיקול דעת המורה.

דוגמא למורה :

היגד – סביבה ירוקה ונקייה.

זכות – זכותי לשהות ולהנות בסביבה ירוקה ונקייה.

אחריות – אחריותי לא להשליך פסולת ולא ללכלך את הסביבה. .

רעיונות להיגדים :

- סביבה ירוקה ונקייה.
- חיים של בעלי חיים בסביבה כמו ציפורים, פרפרים, חרקים.
- צמחיה ירוקה וצבעונית בסביבה.
- אוויר נקי בשטחים פתוחים.

5. לסיכום השיעור, שאלות לרפלקציה: מה למדתי במפגש? איזו זכות ניתנה לנו בפעילות זו? שאלה שסיקרנה אותי במיוחד....כיוון ש..... במהלך הפעילות הרגשתי ש..... גיליתי על עצמי ש.....

6. סיכום על ידי המורה: היום למדנו לנסח שאלות בעזרת מילות שאלה. שאילת שאלות היא צורך שקיים באופן טבעי אצל כל אדם. הצורך לשאול שאלות ולחפש אחר התשובות הוא הבסיס לכל הידע האנושי. מכאן, שאילת שאלות היא הבסיס לכל חקירה ולכל למידה. בהקשר לפנקס הזכויות, זיהינו את הזכות והאחריות שלנו להנות מתופעות הקשורות בסביבה.

שיעור 3 – סיור לזיהוי מפגעים בסביבה

יעדים חינוכיים:

עבודת צוות תוך שיתוף פעולה בין חברי הקבוצה.
הקניית כלים ואסטרטגיות למידה עצמית.

יעדים לימודיים:

זיהוי מפגעים בסביבה, מעשה ידי אדם.
הבנת ההשלכות השליליות של פעילות אנושית על הסביבה הקרובה ועל זכותינו להנות מסביבה טבעית ללא מפגעים.

ציוד:

לוח כתיבה, כלי כתיבה, מצלמה, דפי בריסטול, כלי כתיבה, צבעים

לוח זמנים:

90 דקות.

המקום:

סביבה טבעית בבית הספר או בקרבתו (גינה; חצר אקולוגית; שדה בור; חורשה; גבעה וכו').

מהלך הפעילות:

(מומלץ לערוך את הפתיחה לפעילות בכיתה)

1. המורה מציגה את נושא השיעור: מפגעים בסביבה

שאלות לדיון:

מהו מפגע? על פי הגדרה מילונית, מפגע הוא מכשול, אבן נגף, תקלה.

במי פוגעים המפגעים? בסביבה, באדם, בבעלי החיים והצמחים.

כיצד מתבטאת הפגיעה? איך הם פוגעים? לכלוך במרחב הציבורי, פגיעה במגוון ביולוגי (מוות של יצורי חי כתוצאה מאכילת פלסטיק) כיעור הנוף, זיהום.

מה הקשר בין המפגעים לבין מימוש או הפרה של זכויות של ילדים? לכל ילד זכות לחיים בסביבה בריאה, לכל ילד זכות לשחק ולבלות במרחב ציבורי נקי ובטוח.

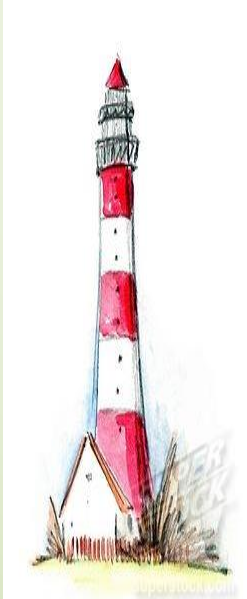
2. המורה תיתן תזכורת להנחיות להתנהלות בפעילות לימודית חוץ כיתתית.

הפיקוח לזכויות התלמיד, המשרד: * רחוב שלושה 2 ת"א, מיקוד: 61092 *

כתובת אתר המשרד: www.education.gov.il/zchuyot

E-mail: tovabe@education.gov.il

3. המורה תקריא את טקסט המגדלור ותסביר את המשימה.
4. המורה תחלק את הכיתה לקבוצות.
5. כל קבוצה תקבל את כרטיס המשימה המצורף:

המגדלור של הסביבה הקרובה / חגית ענתר *
אומרים כי הסביבה הקרובה מלאת חיים,
וכבר שנים היא מחפשת את מגדלור הסיפורים.
המגדלור יכול להיות כל אחת ואחד,
בתנאי שיהיו מוכנים להאיר עליה באור מיוחד.
זה האור המתחיל במעגל רחב,
שהולך לאט, לאט ונהיה צר.
זה האור שמתרכז הפעם במפגעים,
מאתר ומתאר אותם לפרטי פרטים.
ואנחנו, שנספר את סיפורה של סביבה פגועה
חושבים ופועלים לשמירתה.

גם היום אתם מגדלור הסיפורים של הסביבה הקרובה.

לרשותכם 45 דקות.

- א. צאו לסיור בסביבה הקרובה, סרקו את השטח, כמו מגדלור.
- ב. אתרו ותעדו מפגעים בסביבה: בצילום, בשרטוט, בציור או במילים.
- ג. נסו לתאר את הסיפור של המפגע – מהו לדעתכם הגורם ליצירתו?
- ד. מה הנזק שנגרם לסביבה כתוצאה מהמפגע?
- ה. מה הקשר בין המפגע לזכויות של ילדים?
- ו. חשבו והציעו רעיונות כיצד להפחית ולמנוע היווצרות מפגעים דומים בסביבה?

* דף הפעילות הוכן על ידי חגית ענתר, מדריכת קיימות במחוז ירושלים

6. סיכום הפעילות : התלמידים יציגו מפגעים שאיתרו בסביבה הקרובה יתארו אותם, את הגורמים והשלכות של אותם מפגעים על הסביבה.
7. התלמידים יגדירו מהי האחריות שלהם למנוע מפגעים בסביבה.
8. לאחר הצגת ממצאי הקבוצות, נברר מהו הקשר בין המפגעים בסביבה לזכויות של ילדים. גם כאן ניתן לחזור ולעיין בפנקס הזכויות על מנת לדייק את השיח עם הילדים בנוגע לזכויות שלהם המושפעות מאופי הסביבה בה הם חיים (לרוב, מפגעים בסביבה הם תוצר של פעילות אנושית. לכל אדם זכות להנות מסביבה נקיה, בטוחה, נעימה ולכן אחריותנו לשמור על המרחב הציבורי לטובת הכלל. לכל אדם זכות להנות מהסביבה הקרובה ויחד עם זאת מוטלת על כל אדם האחריות לשמירה על הסביבה).
9. איזו הרגשה התעוררה בקרבכם כאשר מצאת מפגעים בסביבה הקרובה?
10. מה אתם מוכנים לעשות, כדי לשמור על המרחב הציבורי?
11. הגדירו מהי האחריות שלכם כקבוצה למען סביבות החיים שלכם?
12. לסיכום השיעור, שאלות לרפלקציה : מה למדתי במפגש? משהו שאהבתי בפעילות... במהלך הפעילות הרגשתי ש..... גיליתי על עצמי ש..... זכותי ל... הסבה לי.....
13. סיכום על ידי המורה : היום איתרנו מפגעים בסביבה והבחנו כי מרביתם נוצרו כתוצאה מפעילות אנושית. גילינו כי לא נעים לנו לשהות בסביבה פגועה, מוזנחת ולכן, עלינו לגלות אחריות כלפי הסביבה. כל אחד מאיתנו בירר עם עצמו מה הוא מוכן לעשות כדי לשמור על המרחב הציבורי כדי להגביר את רווחתנו. למדנו כי שמירה על סביבה נקיה ובריאה היא האחריות שלנו והזכות שלנו ולכן חשוב שכולנו נפעל ונתרום למען סביבה כזו.

שיעור 4 – פעילות סיכום

יעדים חינוכיים:

עבודת צוות תוך שיתוף פעולה בין חברי הקבוצה.
הקניית כלים ואסטרטגיות ללמידה עצמית.

יעדים לימודיים:

הגברת מודעות לשמירת טבע.

ציוד:

בהתאם לבחירת הפעילות:

- א. שמינית בריסטול עם תבנית ריקה של בול, כלי כתיבה, צבעים
- ב. דפי בריסטול, כלי כתיבה, צבעים
- ג. מגנטים (עדיפות לשימוש חוזר במגנטים מפרסומות)

לוח זמנים:

90 דקות.

המקום:

סביבה טבעית בבית הספר או בקרבתו (גינה; חצר אקולוגית; שדה בור; חורשה; גבעה וכו').

מהלך הפעילות:

1. הכנת תוצר: יש לכם אפשרות לפרסם את התובנות מהשיעורים במספר דרכים כדי לעודד את השכנים / תושבים לשמירת טבע להלן מספר הצעות לפעילות אקטיבית:

- א. הכנת בול עם ציור של הסביבה כפי שאני רוצה שתראה ללא המפגעים.
- ב. הכנת כרזה המעודדת לקיחת אחריות ושמירה על המרחב הציבורי.
- ג. הכנת ציור אישי על הקשר שבין שמירה על סביבה ומימוש זכויות ילדים ובעקבות הפעילות ניתן אף להקים תערוכת ציורים בבית הספר.
- ד. עיצוב מגנט המתאר זכות ואחריות שלי לשמירה על הסביבה.
- ה. ציור כף היד שלי ובכל אצבע כתבו כלל לתרבות של שמירה על סביבה למען ילדים.
- ו. המחזה המעודדת לשמירה על סביבה טבעית נקייה.

** למורה: לכל פרסום של תוצר נדרשת הסכמה של הנהלת בית הספר וההורים. ראו הנחיות מצורפות.

שאלות לסיכום –

1. איך אני מרגיש כעת, אחרי שנקטת פעולה לשמירה על המרחב הציבורי?
2. שאלות לרפלקציה: מה למדתי במפגש? משהו שאהבתי בפעילות... במהלך הפעילות הרגשתי ש... גיליתי על עצמי ש... זכותי ל... הסבה לי....